

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir

Türkiye'nin Döngüsel Ekonomiye Geçiş Potansiyelinin Deđerlendirilmesi için Teknik Destek Projesi

EuropeAid/140562/IH/SER/TR

Tekstil Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (GÜS)

Jordan Girling
GÜS Başkanı

Faaliyet 3.2.3. Döngüsel Ekonomi Doğrultusunda Entegre Atık Yönetimi Konusunda Eđiticilerin Eđitimi
16-19 Eylül 2024
Sakarya, Türkiye

Tekstil Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (GÜS)

Jordan Girling
GÜS Başkanı

jordan.girling@wrap.org.uk

WRAP kimdir?

WRAP (The Waste & Resources Action Programme / Atık ve Kaynaklar Eylem Programı), sorunlu atıklarla mücadele eden etkili politika mekanizmalarının tasarlanması ve uygulanması için dünyanın dört bir yanındaki hükümetleri ve politika yapıcıları destekleyen uluslararası bir iklim eylem STK'sıdır. Vizyonumuz, iklim değişikliğinin artık bir sorun olmadığı, gelişen bir dünyadır.

wrap

WRAP kimdir?

WRAP'te GÜS, GÜS Başkanı unvanıyla Jordan Girling tarafından yönetilmektedir. Jordan, verimli ve etkili GÜS sistemlerinin tasarımını desteklemek için uluslararası ortaklar, hükümetler, STK'lar, hayır kurumları, üreticiler/imalatçılar ve sektör paydaşlarıyla birlikte çalışmaktadır. Jordan, dünyanın dört bir yanındaki GÜS paydaşlarıyla çalışmış olup 10 yılı aşkın GÜS deneyimine sahiptir.

Jordan Girling

Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (GÜS) Başkanı, WRAP

jordan.girling@wrap.org.uk

[LinkedIn](#)

Tekstil atıklarını neden önemsemeliyiz?

Küresel sera gazı emisyonlarının kaynaklanmaktadır

%8 - %10

'u giyim ve ayakkabı üretiminden

Giysilerin yeterince kullanılmaması ve geri dönüştürülmemesi nedeniyle her yıl kaybedilen değer

460 milyar dolar

Tekstil atıklarının

29 milyon tonu

AB + ABD tarafından üretilmektedir

Tekstil üretimi nedeniyle yıllık olarak salınan toplam sera gazı hacmi

1,2 milyar ton

Bu da tüm uluslararası uçuşlar ve deniz taşımacılığında kaynaklanan emisyonların toplamından daha fazladır

Avrupa'da çevre ve iklim değişikliği üzerindeki en yüksek

4üncü

etki

Birleşik Krallık'ta her yıl

23 milyon giysi

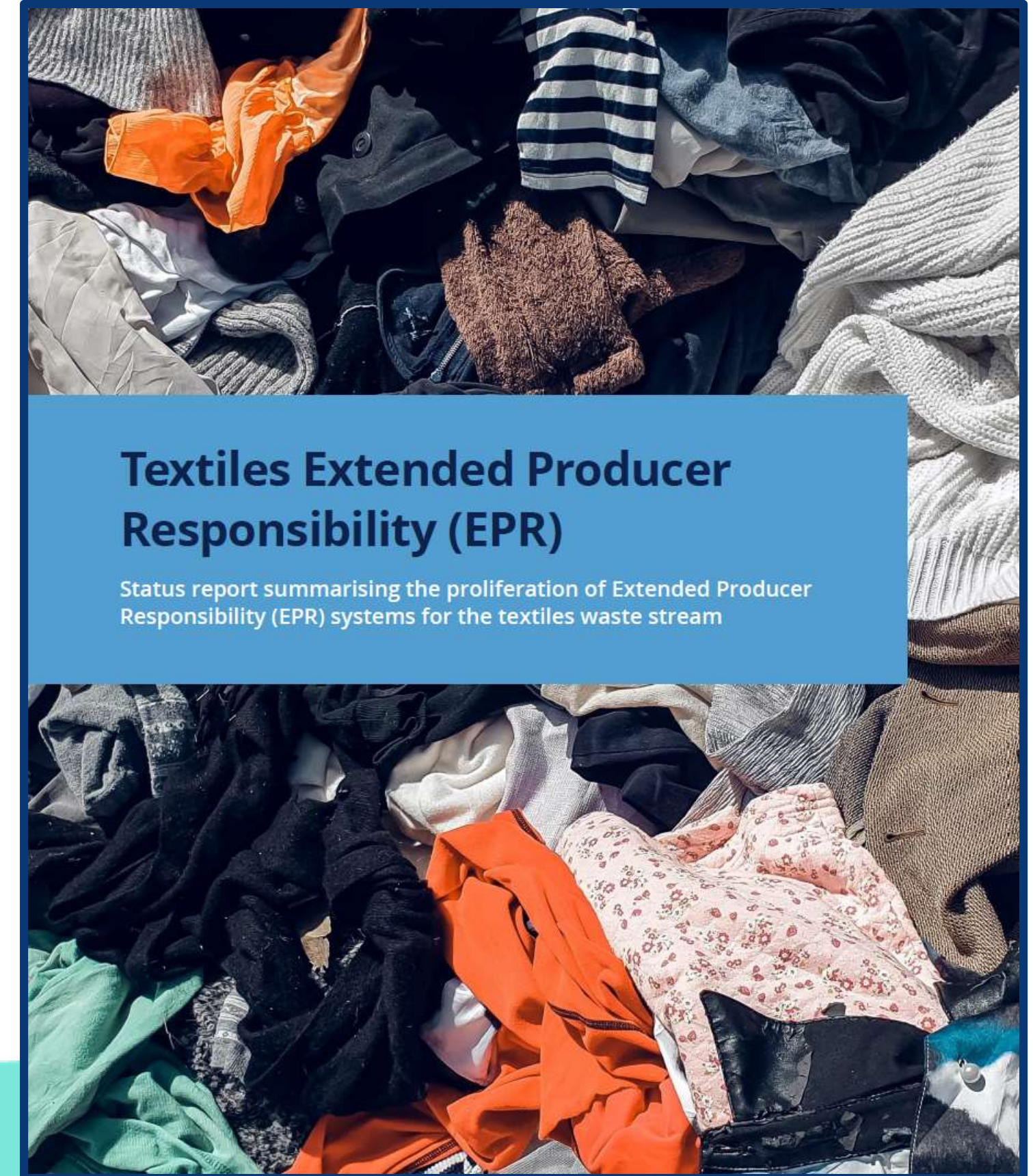
düzenli depolama sahalarına gönderilmekte veya yakılmaktadır;

bu da **750.000 ton CO₂** üretmektedir

WRAP'ın Tekstil GÜS'ü ile ilişkisi

WRAP, tekstil sektöründeki işletmelerin ve kuruluşların daha sürdürülebilir ve dögüsel uygulamalara geçişini desteklemek için önde gelen bir gönüllü girişim olan [Tekstil 2030](#) girişimine liderlik etmektedir.

WRAP, [Tekstil GÜS sistemlerinin dünya çapında yaygınlaşmasını özetlemek üzere 2024 yılında bir rapor yayınlamıştır.](#)

Sürdürülebilir ve Döngüsel Tekstiller için AB Stratejisi

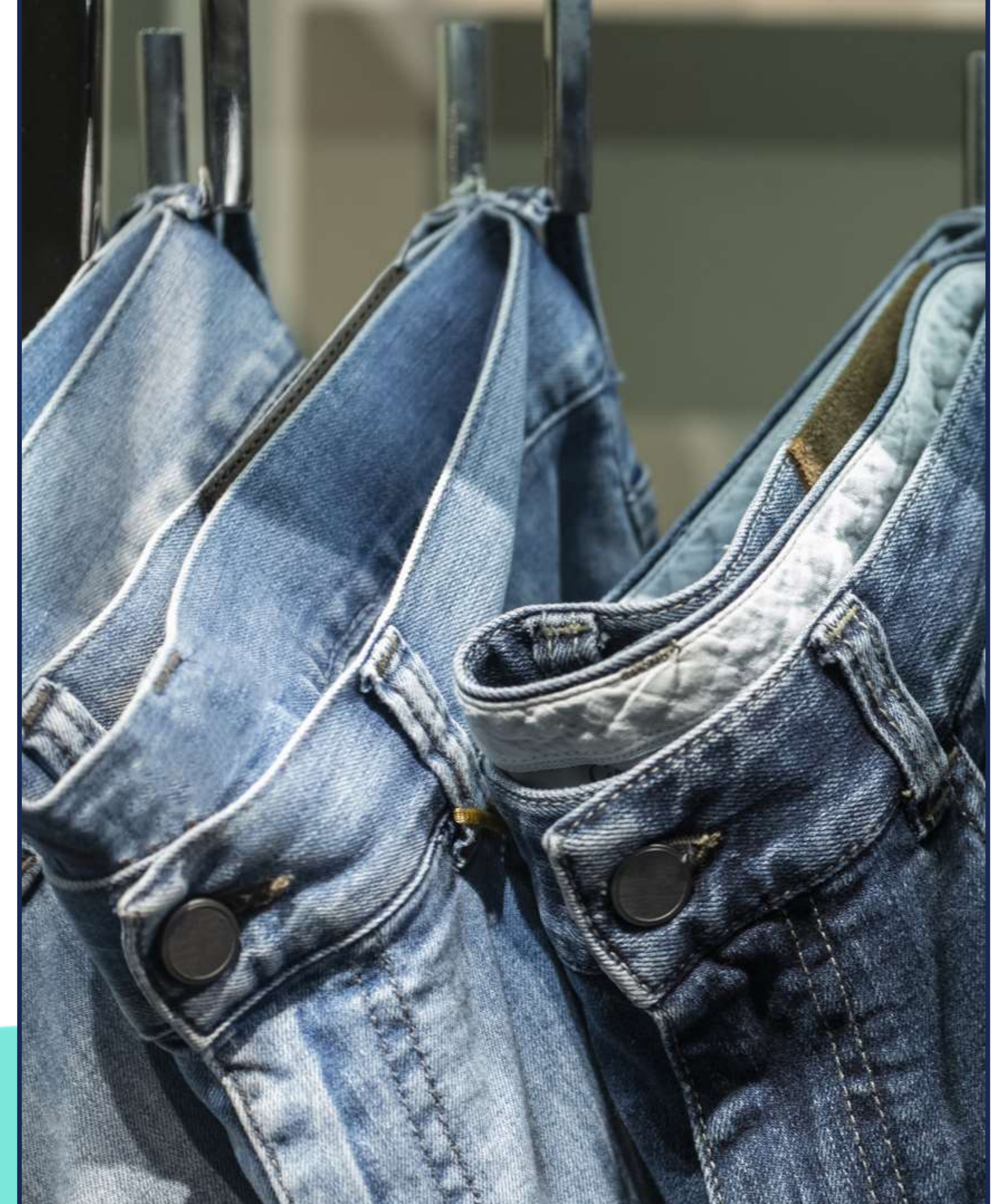
[Sürdürülebilir ve Döngüsel Tekstiller için AB Stratejisi](#) Mart 2022'de yayınlandı. Strateji doğrultusunda, Tekstil GÜS sistemlerinin zorunlu olarak benimsenmesini gerektirecek bir [teklif](#) Temmuz 2023'te yayınlandı. Tekstil ürünlerinin ayrı toplanması zorunluluğu Ocak 2025 itibariyle tüm üreticiler için geçerli olacaktır. Dünyanın dört bir yanındaki bölgeler de benzer politikalar planlamaktadır. Tekstiller için GÜS sistemleri sadece giysiler için geçerli değildir, kapsamı daha geniş olabilir.

Avrupa Komisyonu tarafından belirlenen Tekstil GÜS'ü giyim, kuşam, ayakkabı, battaniye, kilim, nevresim ve perdeleri kapsamaktadır. Avrupa Komisyonu, giysi başına 0,12 Avro tutarında bir GÜS ücreti öngörmüştür.

Sürdürülebilir ve Döngüsel Tekstiller için AB Stratejisi

- ❖ Üreticilerin tekstil atıklarını yönetme maliyetlerini karşılamaları gerekecek ve üreticilere atıkları azaltmaları ve tekstil ürünlerinin döngüsellliğini artırmaları için teşvikler verilecektir.
- ❖ Avrupa Komisyonu'nun tekstile yönelik 2030 vizyonu, AB pazarına sunulan tüm tekstil ürünlerinin dayanıklı, onarılabilir ve geri dönüştürülebilir olmasıdır.
- ❖ Komisyon, tekstil ürünlerinin daha uzun ömürlü olması, daha kolay tamir edilebilmesi ve geri dönüştürülebilmesi için tasarım gerekliliklerinin yanı sıra asgari geri dönüştürülmüş içeriğe ilişkin gereklilikleri de belirleyecektir.
- ❖ Avrupa Komisyonu aşırı üretim/aşırı tüketimi tersine çevirecek, satılmayan/iade edilen tekstil ürünlerinin imhasını caydıracak ve sürdürülebilir ambalajlama konusunda farkındalığı arttırmak için yeşil aklama ile mücadele edecektir.
- ❖ Tekstil atıklarının, bunları yönetmek için yeterli donanımına sahip olmayan ülkelere yasa dışı ihracatı azaltılacak/ortadan kaldırılacaktır. Neyin atık teşkil ettiği ve neyin yeniden kullanılabilir tekstil ürünü olarak kabul edildiği açıklığa kavuşturulacaktır. Bu, yeniden kullanım için ihracat kisvesi altında yapılan atık ihracatını durduracaktır.

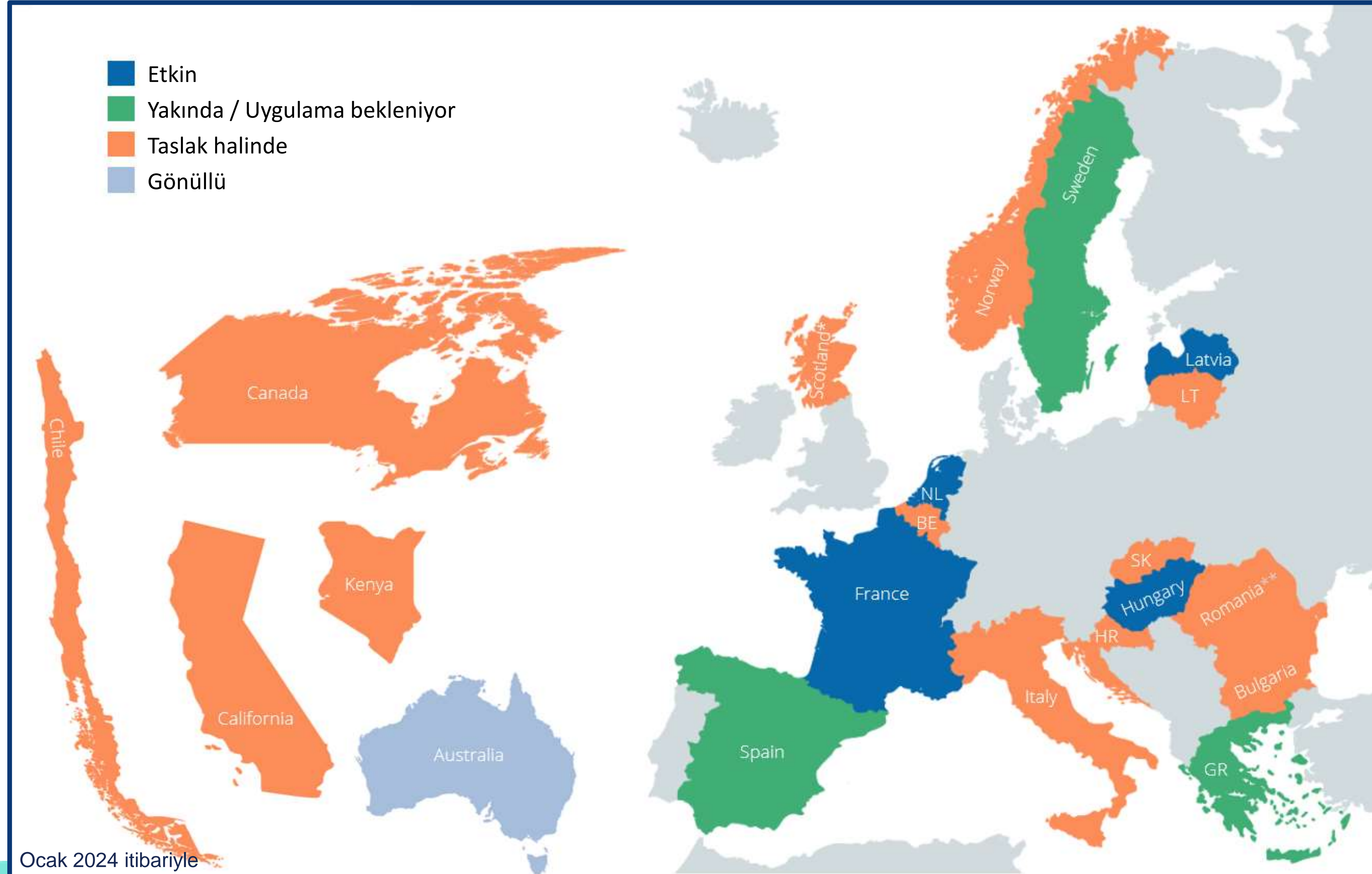

Sürdürülebilir ve Döngüsel Tekstiller için AB Stratejisi

- ❖ Çevrimiçi pazaryerleri, Tekstil GÜS sistemleri kapsamında kayıt yaptırmak ve üreticilerden ürünlerinin tüketicilerin ikamet ettiği yerdeki GÜS gerekliliklerini karşıladığına dair kendi sertifikalarını almakla yükümlü olacaktır.
- ❖ Mikro işletmelerin (10'dan az çalışanı olan veya yıllık bilançosu 2 milyon Avro'nun altında olan işletmeler) GÜS yükümlülüğünden muaf tutulması önerilmiştir. Ancak, mikro işletmeler pazarın %88'ini temsil ettiği için bu durum sektör paydaşları tarafından tepkiyle karşılanmıştır.
- ❖ GÜS ücretlerinde eko-modülasyon uygulanacak ve geri dönüşümü daha zor olan ürünlerin üreticilerinden daha yüksek, geri dönüşümü daha kolay olan ürünlerin üreticilerinden ise daha düşük ücretler alınacaktır.

Dünya genelindeki Tekstil GÜS sistemlerine genel bakış

* Atıf: İskoçya'nın Döngüsel Ekonomi ve Atık Rota Haritasındaki tekstil ürünlerine yönelik Ürün Yönetim Planları

Dünya genelindeki Tekstil GÜS sistemlerine genel bakış

Ülke	Durum	Kapsam	GÜS Ücreti
Avustralya	Gönüllü	Giyim	birim başına 0,04 ABD Doları (0,03 €)
İspanya	Beklemede	Giyim & Ayakkabı	Onay bekleniyor
Kaliforniya	Taslak halinde	Giyim, Aksesuar, Ev Tekstili ve Mobilyası / Döşemelik	Onay bekleniyor
Bulgaristan	Taslak halinde	'Tekstil ve Ayakkabı'	Onay bekleniyor

Ülke	Durum	Kapsam	GÜS Ücreti
Fransa	Etkin	Giyim, Ayakkabı ve Ev Tekstili	Ortalama: birim başına 0,01 € Maksimum: birim başına 0,06 €
Hollanda	Etkin (2025'ten itibaren üretici yükümlülükleri)	Giyim, Ayakkabı ve Ev Tekstili	Ortalama: birim başına 0,01 € Maksimum: birim başına 0,06 €
İsveç	Yakında	Giyim, Ev Tekstili ve Aksesuarları	Birim başına 0,23 SEK (0,02€) (Örnek olarak verilen tişört için beklenen ücret)
Macaristan	Etkin	Giyim, Ayakkabı ve Ev Tekstili, Aksesuarlar ve Halılar	Kg başına 145 HUF (0,42 €)

Örnek Vaka Çalışması: Fransa

Örnek Vaka Çalışması: Fransa

Fransa'da her gün **milyon** tekstil ürünü satılmaktadır.

2022 yılında Fransa'da **3 milyar** tekstil ürünü piyasaya sürülmüştür. Bu da

lesi'ne denk gelmektedir.

Fransa'da 2022 yılında her bir kişi ortalama

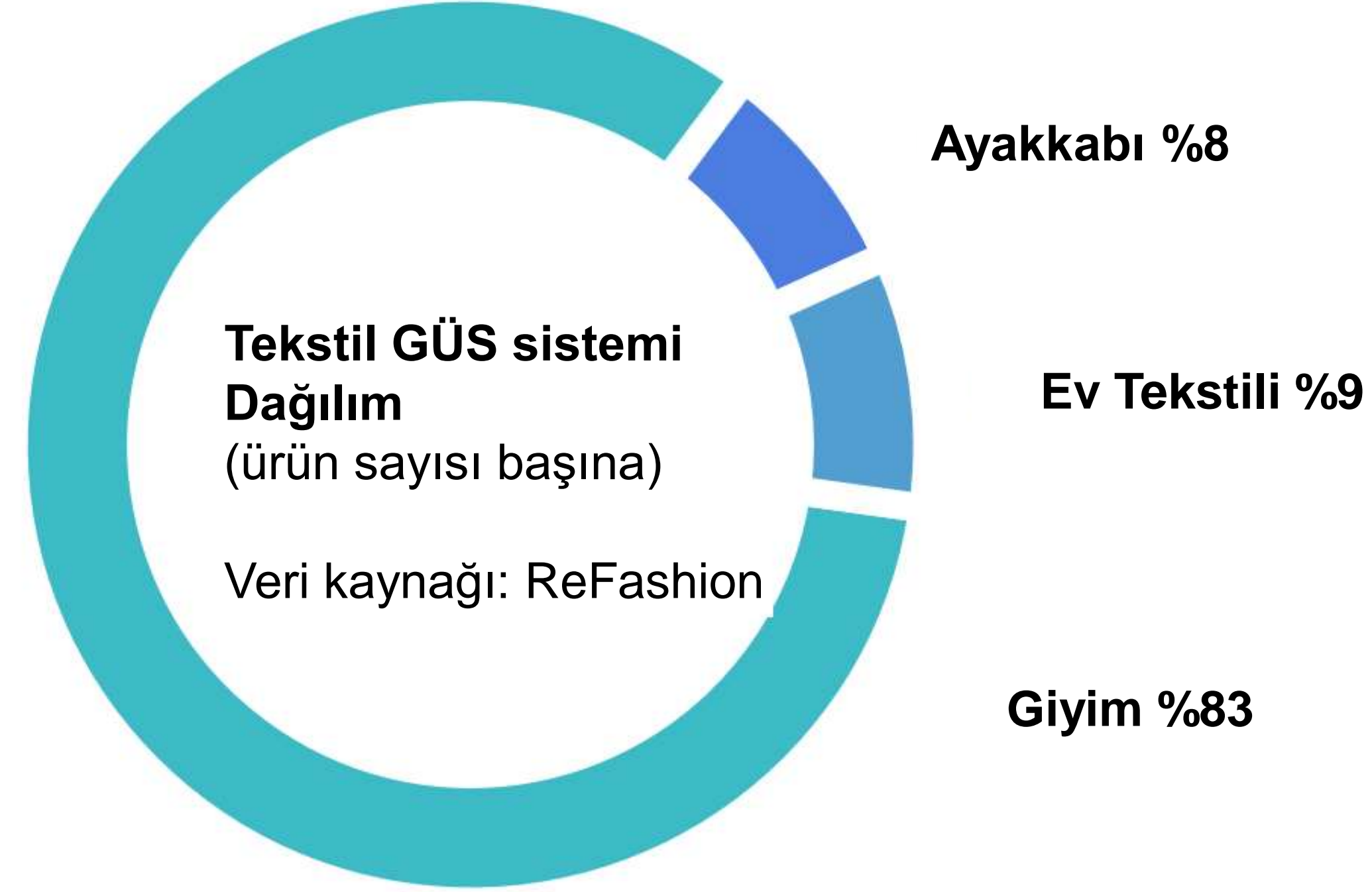
3 parça giysi, 4 çift ayakkabı ve 5 parça

tekstili satın almıştır.

Örnek Vaka Çalışması: Fransa

Fransa, dünyada tekstil ürünleri için GÜS'ü benimseyen ilk ülke olmuştur. Tekstil GÜS sistemi Fransa'da 2008 yılından beri aktiftir. 2008 yılında Fransa'da 2,3 milyar tekstil ürünü piyasaya sürülmüştür; bu rakam 2018 yılına kadar 2,8 milyara çıkmıştır (%21 artış). Fransa'daki Tekstil GÜS sistemi giysi, ayakkabı ve ev tekstili için geçerlidir.

Örnek Vaka Çalışması: Fransa

- ❖ Toplu veya bireysel uyuma izin verilmektedir. Pazarın %95'i Refashion toplu uyum programının kayıtlı üyeleridir. Refashion'ın 4.000'den fazla kayıtlı üyesi bulunmaktadır ve Fransa'da her 1.440 kişi başına bir tekstil toplama noktası işletmektedir.
- ❖ Mevcut GÜS ücreti, giysi başına maksimum 0,06 € ve ortalama 0,01 € 'dur.
- ❖ Fransa'nın Tekstil GÜS sistemi, geri dönüşümü daha zor ve daha az çevre dostu ürünlerin üreticilerinden daha yüksek GÜS ücretlerinin ve geri dönüşümü daha kolay ve daha çevre dostu ürünlerin üreticilerinden daha düşük GÜS ücretlerinin alındığı eko-modülasyonlu GÜS ücretleri kavramını benimsemiştir.
- ❖ Üreticiler, tüketicileri tekstillerin geri dönüşüm için nasıl toplanabileceği konusunda bilgilendirmek için Triman Logosunu ve beraberindeki Ayırma Talimatlarını kapsam dahilindeki tekstillerin üzerinde sergilemekle yükümlüdür.

Örnek Vaka Çalışması: Fransa

Fransa'nın Tekstil GÜS sistemi başarılı mı?

- ❖ Fransa'nın Tekstil GÜS sistemi, 2006 yılından bu yana tüketici tekstillerinin toplanma ve geri dönüşüm oranlarında üç kat artışa katkıda bulunmuştur.
- ❖ Ankete katılan Fransız nüfusunun %49'u eskiye kıyasla daha az kıyafet satın aldığını beyan ederken, bu oran 2021'de %38'e düşmüştür.
- ❖ Son 10 yılda, GÜS katkılarının seviyesi 11 milyon Avro'dan 2019'da 25,5 milyon Avro'ya yükselmiştir.
- ❖ Refashion, son 12 yılda tekstil sektöründe araştırma ve geliştirme için 5,6 milyon Avro fon sağlamıştır.
- ❖ Refashion için yönergeyi belirleyen Fransız Ekolojik Geçiş Bakanlığı, Refashion'ın bütçesini önemli ölçüde artırarak toplama, ayırma, yeniden kullanım ve geri dönüşümü iyileştirmek için 6 yıl boyunca 1 Milyar Avro harcayacağını tahmin etmektedir.

Örnek Vaka Çalışması: Norveç

Örnek Vaka Çalışması: Norveç

2022 yılında Norveç'te **kişi başına ortalama 19,3 kg** değeri ile **106.000 ton** tekstil piyasaya sürülmüştür.

Norveç, %5'ten daha az yerel üretimle net bir tekstil ithalatçısıdır ve 2020 yılında Norveç'te yaklaşık

670.000 ton tekstil ürünü kullanılmaktaydı.

Örnek Vaka Çalışması: Norveç

Eylül 2022'de Norveç İklim ve Çevre Bakanlığı tarafından Tekstil GÜS Sistemi için bir çalışma grubu görevlendirilmiştir. Çalışma grubu, bir Tekstil GÜS sisteminin uygulamaya konulması için gerekli olan bilgi temelini sağlamak ve Norveç için bir Tekstil GÜS sisteminin nasıl tasarlanabileceğine dair tavsiyelerde bulunmakla görevlendirilmiştir.

❖ **Norveç'te Tekstil GÜS Sisteminin Kapsamı:** “Kullanılan karışım veya birleştirme işlemine bakılmaksızın, esas olarak tekstil lifleri veya deriden oluşan herhangi bir ürün.”

Buna giyim (iş kıyafetleri ve üniformalar dâhil), ayakkabı, çanta, aksesuar, ev tekstili (ör. yatak çarşafı, havlular, masa örtüleri, battaniyeler ve ekli olmayan halılar) ve sağlık tekstili dâhildir. Ağırlıklı olarak tekstilden oluşmayan ürünler tekstil olarak kabul edilmemektedir. Buna mobilyalar, şilteler ve halılar dâhildir.

❖ **Yükümlü şirketler:** Tekstil ürünlerini Norveç pazarında ilk kez dolaşıma sokan herhangi bir şirketin yükümlülükleri olacaktır. Online platformlar aracılığıyla Norveç pazarına ürün sunan yabancı şirketlerin de yükümlülükleri olacaktır.

❖ **Eko-modülasyonlu GÜS ücretleri:** Çevre makamlarının, PRO'lardan (Üretici Sorumluluğu Organizasyonları) mümkün olan en kısa sürede eko-modülasyon için temel bir model geliştirmelerini talep etmeleri tavsiye edilmiştir.

WRAP & Tekstil GÜS'ü

WRAP'ın Tekstil GÜS'ü ile ilişkisi

WRAP, Tekstil GÜS sistemleri hakkında halka açık bir 2024 web semineri düzenlemiştir. WRAP ayrıca 2024 yılı boyunca aşağıdaki firmaların da dahil olduğu çeşitli kitlelere ve konferanslara Tekstil GÜS sistemi hakkında konuşmalar yapmıştır.

- [Drapers Sustainable Fashion \(Drapers Sürdürülebilir Moda\)](#), [PREVENT Waste Alliance \(PREVENT Atık İttifakı\)](#), [California Product Stewardship Council \(Kaliforniya Ürün Yönetişimi Konseyi\)](#), [TÜV Sustainability Summit \(TÜV Sürdürülebilirlik Zirvesi\)](#), [Fashion Takes Action \(Moda Harekete Geçiyor\)](#), [Municipal Waste Europe \(Avrupa Belediye Atıkları\)](#), [EXPRA \(Extended Producer Responsibility Alliance / Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu İttifakı\)](#), [ISWA \(International Solid Waste Association / Uluslararası Katı Atık Birliği\)](#), [NERC \(USA North East Recycling Council / ABD Kuzey Doğu Geri Dönüşüm Konseyi\)](#), ve [RCA \(Recycling Council of Alberta / Alberta Geri Dönüşüm Konseyi\)](#)

WRAP'ın Tekstil GÜS'ü ile ilişkisi

WRAP, İngiltere Hükümetini ulusal bir Tekstil GÜS sisteminin tasarımında desteklemek üzere bir [Tekstil Politikası Seçenekleri](#) raporu ve bir [Maliyet Fayda Analizi](#) yayınlamıştır. Söz konusu politikanın 7 hedefi şöyledir:

- ❖ Çevresel etkilerin azaltılması
- ❖ İngiltere'de geri dönüşüm sektörünün kârlılığının artırılması
- ❖ Bakiye atıkların azaltılması (düzenli depolama ve yakma)
- ❖ Yurt içi, sosyal ve ekonomik faydaların en üst düzeye çıkarılması
- ❖ Değer zinciri boyunca etkilerin raporlanması ve izlenmesi
- ❖ Yurt içi ihracatın artırılması ve düşük kaliteli yeniden kullanım ihracatının azaltılması
- ❖ Değer zinciri için faydaların artırılması

WRAP'ın Tekstil GÜS'ü ile ilişkisi

WRAP, İngiltere Hükümetini ulusal bir Tekstil GÜS sisteminin tasarımında desteklemek üzere bir [Tekstil Politikası Seçenekleri](#) raporu ve bir [Maliyet Fayda Analizi](#) yayınlamıştır.

- ❖ **GÜS ücreti (yönetici ve destek araçları):** Ton tekstil başına ~ £ 13
- ❖ **GÜS ücreti (kullanılmış ve atık tekstiller):** Ton tekstil başına ~ 349 £
- ❖ **Tüketici fiyatları:** +% 1,8 - +% 2,5
- ❖ **Tekstil tüketimi:** ~ 39.416 ton azalma
- ❖ **Sera gazı emisyon tasarrufu:** ~ 2,9 milyon ton
- ❖ **Su tasarrufu:** ~ 483 milyon m³
- ❖ **Yerel yönetimlerin tasarrufu:** ~ 142 milyon £
- ❖ **Geri dönüştürülmüş malzemelerden elde edilen gelir:** ~ 658 milyon £
- ❖ **Geri dönüşüm oranı:** + 12 puan
- ❖ **Düzenli depolama / yakma oranı:** -26 puan

Tekstil GÜS sistemlerinin tasarlanması, uygulanması ve işletilmesi

Tekstil GÜS sistemlerinin tasarlanması, uygulanması ve işletilmesi

Tekstil GÜS sistemlerinin tasarlanması, uygulanması ve işletilmesi

Ulusal pazara uygun bir GÜS sistemi ve Üretici Sorumluluğu Organizasyonu (PRO) operasyonel yapısı / sorumluluklarının tasarlanması.

GÜS Sistemi ve PRO (Üretici Sorumluluğu Organizasyonu) Tasarımı

GÜS Ücretleri ve Eko-Modülasyon

Üretici Yükümlülüğün Ürün Ayrıntı Düzeyi

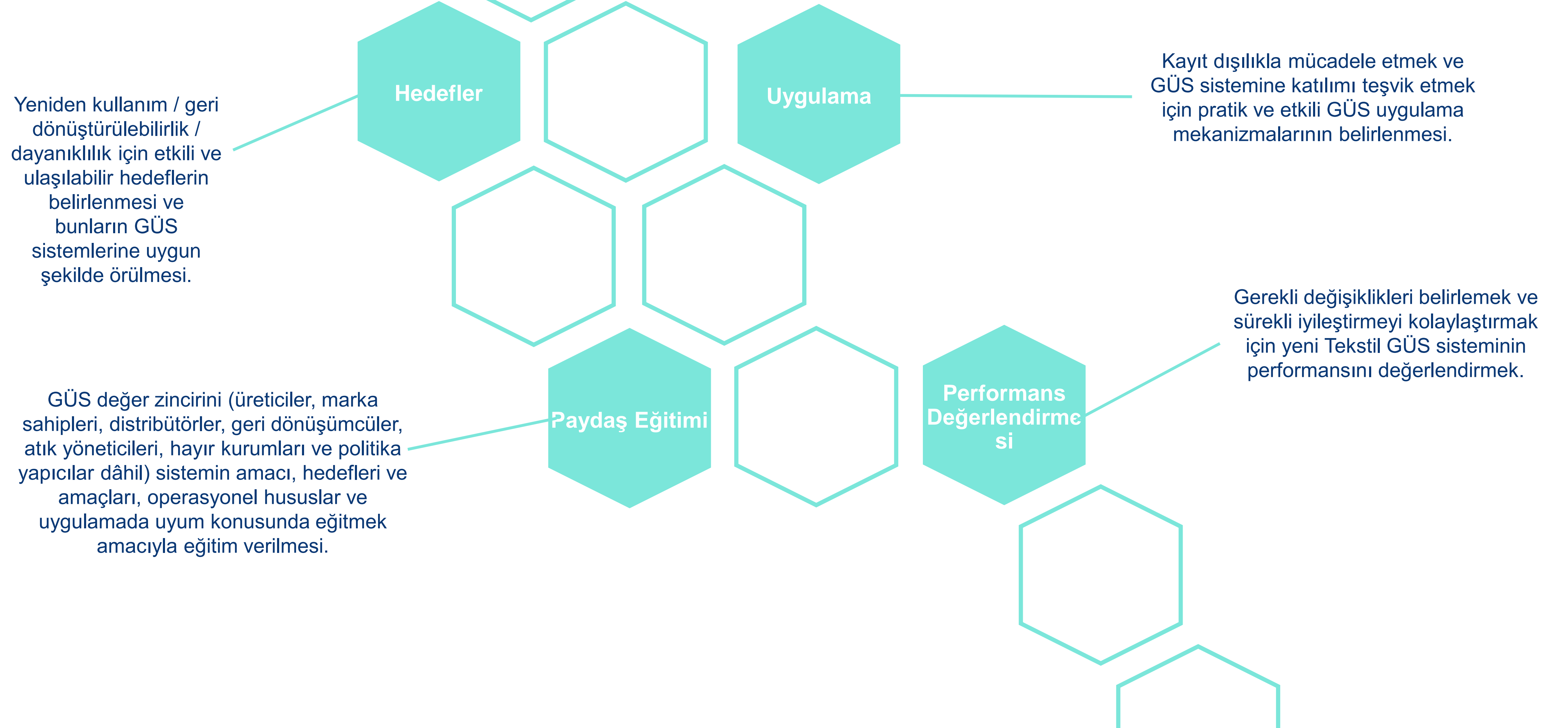
Tüketici GÜS Farkındalığı

GÜS sisteminde yakalanan atık oluşum hacmini en üst düzeye çıkarmak için yükümlü 'üreticilerin' tanımlanması ve 'üreticilere' uygulanacak yükümlülüklerin (veri raporlama yapıları dâhil) ve bu yükümlülüklerin karmaşıklığının ana hatlarının belirlenmesi.

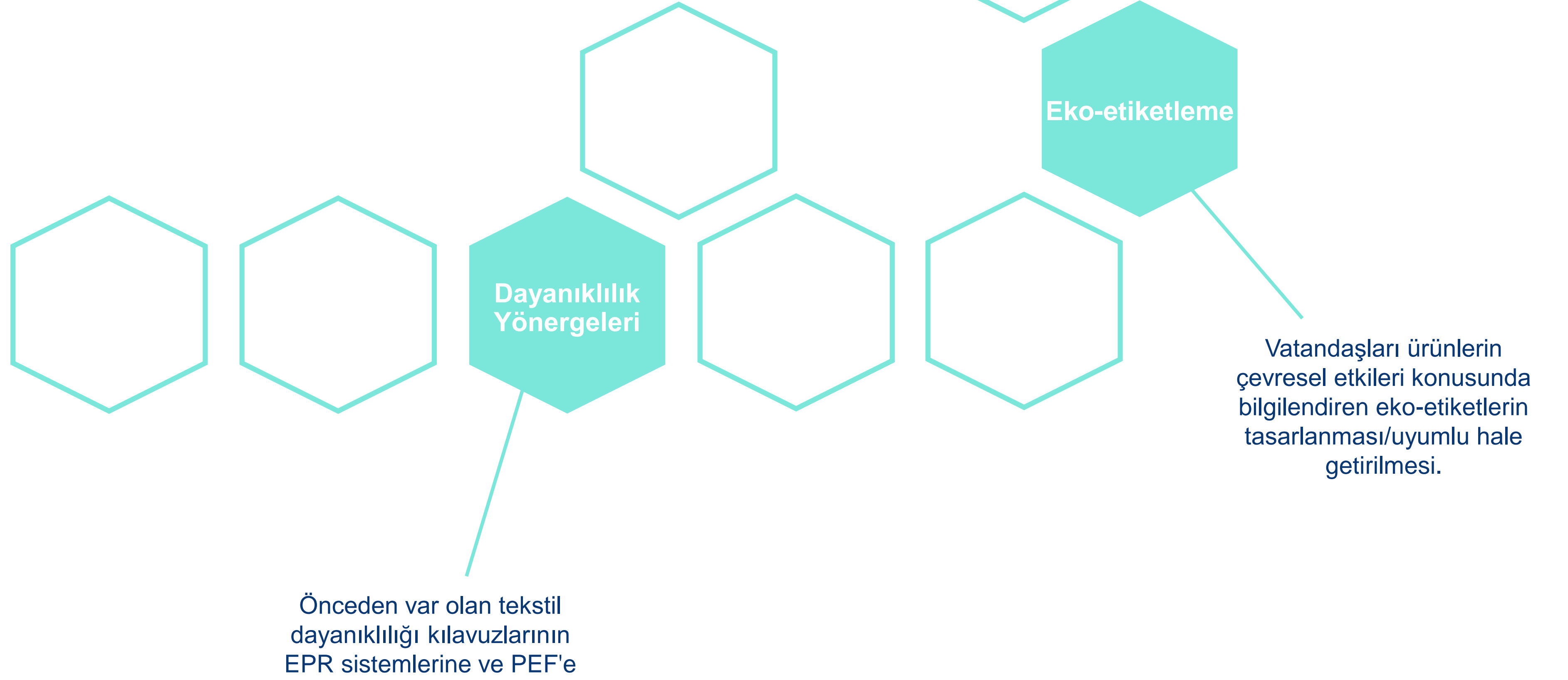
Eko-modülasyon ücret oranı kriterleri de dahil olmak üzere ürün kategorileri için uygun GÜS ücretlerinin belirlenmesi.

Başarılı bir GÜS sistemi için gereken tahsilatları kolaylaştırmak üzere verimli ve etkili tüketici bilinçlendirme kampanyalarının tasarlanması ve sunulması.

Tekstil GÜS sistemlerinin tasarlanması, uygulanması ve işletilmesi

Tekstil GÜS sistemlerinin tasarlanması, uygulanması ve işletilmesi

Avustralya Vaka Çalışması

Avustralya Vaka Çalışması

Avustralya, [Seamless](#) yönetim programı tarafından işletilen bir tür 'gönüllü GÜS sistemine sahiptir.

2021 yılında, giyim tekstilleri Federal Bakanlığın Ürün Yönetimi için Öncelikli Listesine alınmış ve endüstrinin düzenli depolama sahasına gönderilen giysileri azaltmak için harekete geçmesi istenmiştir. 2023 yılında Milletvekili Tanya Plibersek Seamless programını başlatmış ve yeterli sayıda işletme tarafından benimsenmemesi halinde programın zorunlu hale getirileceğine dair açık bir direktif yayınlamıştır.

*“Sektörün liderliğini görmek istiyorum...
Ancak bir yıl içinde yeterli hareket
görmezsem, o zaman yasal düzenleme
yapacağım.”*

Avustralya Vaka Çalışması

Avustralya Hükümeti'nin tekstil ürünlerini Ürün Yönetimi için Federal Bakan'ın öncelik listesine eklemesinin ardından WRAP, Avustralya'da giysiler için bir Ulusal Yönetim Programı oluşturmak üzere [Avustralya Moda Konseyi](#), [Charitable Geri Dönüşüm Avustralya](#), [Queensland Teknoloji Üniversitesi](#) ve [Sürdürülebilir Kaynak Kullanımı](#) ile kapsamlı bir şekilde çalışmıştır.

Buna neden ihtiyaç duyuldu?

Yılda ortalama olarak, Avustralyalılar:

Kişi başına 56 parça giysi satın alıyor

1,4 milyar adet giysi üretiyor/ithal ediyor

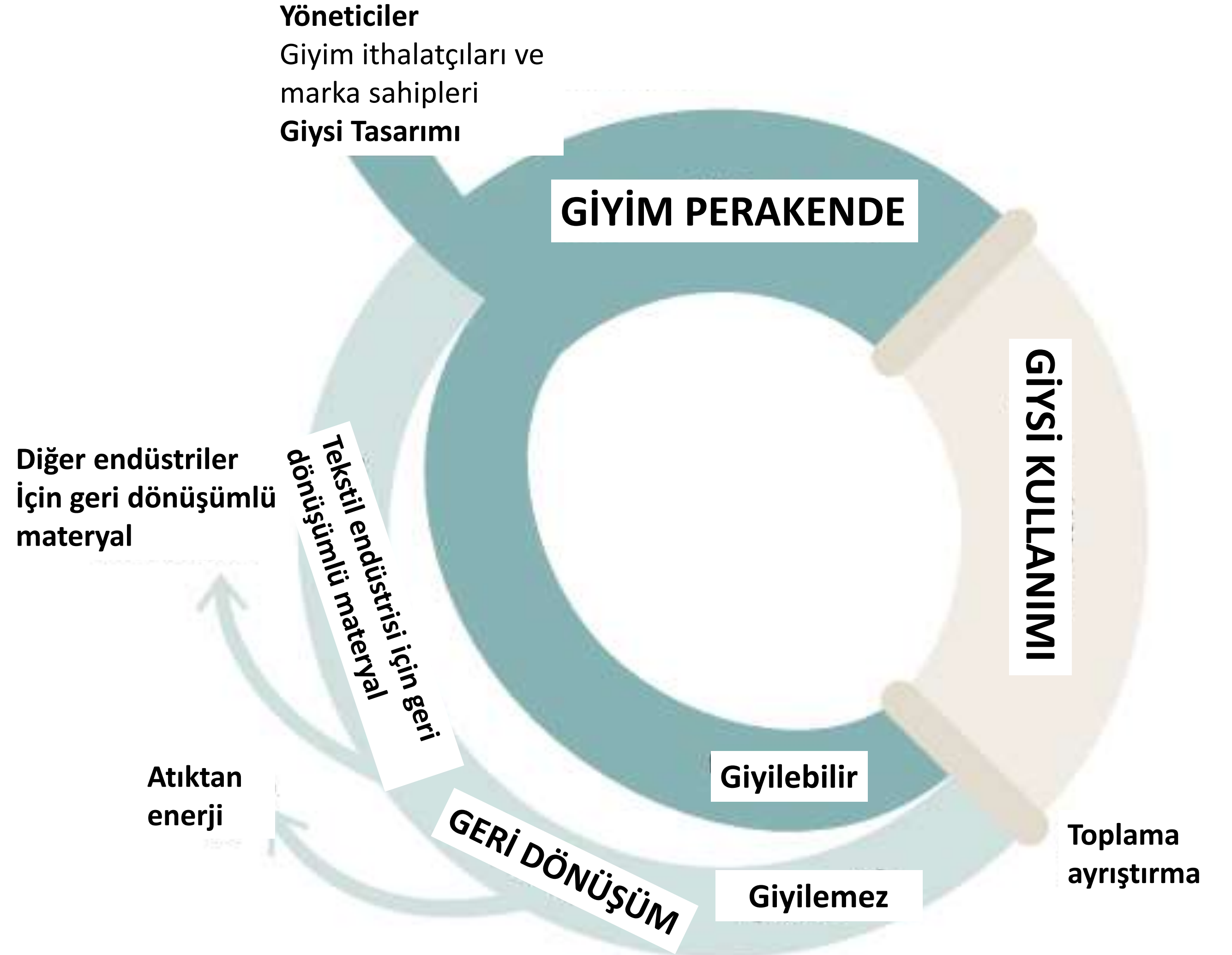

Her yıl 200.000 ton giysiyi düzenli depolama sahasına gönderiyor

Avustralya Vaka Çalışması

Seamless, 2030 yılına kadar dögüsel bir giyim endüstrisi yaratmayı hedefliyor.

Seamless, 2027 yılına kadar 120.000 ton ömrünü tamamlamış giysiyi düzenli depolama alanlarından uzaklaştırmak için sektörün %60'ının katılımını sağlamayı hedefliyor. Pazarın hacim olarak %60'ının programa kaydolması halinde, sektörü dönüştürmek için yılda 36 milyon dolarlık bir fon havuzu oluşturulacaktır.

Avustralya Vaka Çalışması

Seamless'in tasarımı ve döngüsellik yol haritası Haziran 2023'te başlamıştır. Seamless, Temmuz 2024'te faaliyetlerine başlamıştır.

Program, daha dayanıklı ve geri dönüştürülebilir giysi tasarımı teşvik etmenin yanı sıra tekstil toplama, ayırma ve geri dönüşüm altyapısının genişletilmesini finanse etmek için **giysi başına dört sentlik** bir vergi almaktadır.

'Tedarikçiler' şunları içermektedir:

- ❖ Kendi tesislerinde üretim yapan / üretim yaptıran kuruluşlar
- ❖ Doğrudan Avustralya dışındaki distribütörlerden veya markalardan satın alınan ürünleri ithal eden kuruluşlar

GÜS ücretlerinin eko-modülasyonu

Yeni giysinin belirtilen kriterleri karşılayan özelliklere sahip olması halinde, katkı payının %25 oranında azaltılarak ('eko-modülasyon') 3 sente düşürülmesi önerilmektedir.

Teşekkür ederim

Yaklaşan WRAP GÜS sunumları

ABD Ambalaj GÜS
İSistemi

3 Aralık

Buradan kayıt
yapabilirsiniz:

AB Ambalaj GÜS sistemi (PPWR
/ Ambalaj ve Ambalaj Atıkları
Yönetmeliği)

10 Aralık

Buradan kayıt yapabilirsiniz:

Jordan Girling
GÜS Başkanı

jordan.girling@wrap.org.uk

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir

Teşekkürler.

Türkiye Döngüsel Ekonomi

IPACevre

@turkiyedonguseleekonomi

@ipa.cevre

@trdonguseleko

@ipacevre

Türkiye Döngüsel Ekonomi

IPA Çevre/Environment TÜRKİYE

Türkiye Döngüsel Ekonomi

IPA Çevre

dongusel.csb.gov.tr